

PhDr. Ing. Jindra Broukalová Ph.D.

Posudek bakalářské práce Marie Šmídové

Práce s literární metafikcí v rámci příběhů ze světa fantasy na příkladu tvorby Michaela Endeho, Cornelie Funkeové a Waltera Moerse

V bakalářské práci se autorka zabývá ještě stále poměrně málo diskutovaným literárním fenoménem metafikce, který zkoumá na textech příslušejících k rychle se rozvíjejícímu žánru fantasy, který se zejména u mladších čtenářů těší velké oblibě. Toto spojení není náhodné, protože jedním ze znaků fantasy literatury, který ji z hlediska mimetického výrazně odlišuje od realisticky pojaté literární tvorby, je její metafikčnost a motiv knihy jako magického předmětu je ve fantasy literatuře velmi rozšířený, na což autorka upozorňuje v Úvodu.

Už vysvětlení volby tématu bakalářské práce, které autorka podává v Úvodu, naznačuje, že má o metafikci hlubší zájem, což plně potvrzuje v dalších částech práce. V teoretické části bakalářské práce, jedná se o první a druhou kapitolu, se autorka zabývá sekundární literaturou věnující se problematice metafikce a fantasy. Neomezuje se přitom jen na anglicky píšící autory Lindu Hutcheonovou, Patricii Waughovou a Marka Curria a na německy píšící autorku Sylvii Setzkornovou, jejichž pojetí metafikce věnuje samostatné kapitoly, ale seznámila se, což je patrné nejen z vlastního textu bakalářské práce, ale i z poznámkového aparátu, i s názory francouzských strukturalistů Gérarda Genetta a Tzvetana Todorova i českých či slovenských literárních vědců. K zasazení problematiky metafikce do širšího literárního kontextu by vedlo zamyšlení nad teoretickými názory německého dramatika Bertolta Brechta, k němuž v bakalářské práci ovšem už nedochází. Autorka se rovněž nezabývá vývojem žánru fantasy, takže netématizuje ani spjatost přípravné fáze fantasy s anglickým a německým romantismem, jehož představitelé v neposlední řadě německý spisovatel E. T. A. Hoffmann byli předchůdci fantasy literatury, to je ale pochopitelné, protože podrobnější pojednání této problematiky rozsah bakalářské práce neumožňuje.

Pro provedení analýzy vybraných textů má největší význam práce Vom erzählten Erzählen Sylvie Setzkornové, protože jsou v ní nejběžnější metafikční techniky představeny a rozčleněny na techniky zaměřené na text, autora a čtenáře. O tento popis a rozčlenění se také autorka bakalářské práce opírá ve třetí kapitole, v níž provádí analýzu zkoumaných textů. Tato kapitola svědčí o tom, že je autorka vnímává čtenářka, která dokáže odhalit podstatné znaky díla a souvislosti. Významným předmětem jejího zájmu jsou různé možnosti vztahu mezi realitou a fikcí, jak je pojmají Michael Ende a Cornelia Funkeová, či práce s tématem knžního trhu a intertextualita u Waltera Moerse. Zajímavost bakalářské práce by ještě zvýšilo uvedení dalších příkladů užití zkoumaných technik, v kapitole 3.4.3.1 by v souvislosti s intertextualitou v románu Město snících knih například bylo vhodné zmínit i užití Goethova Fausta. Důležitým aspektem metafikčních textů je práce s materiální stránkou jazykových znaků, což klade zvýšené nároky na práci překladatele, proto jsou vhodným doplněním zkoumaného tématu některé postřehy týkající se obtíží při převodu analyzovaných textů do češtiny. Při představování života a díla pojednávaných autorů se Marii Šmídové daří upozorňovat na důležité aspekty jejich osobnosti, například u Michaela Endeho je to jeho vztah k otci, který ovlivnil i autorovu tvůrčí metodu, u Cornelia Funkeové jde pak o její důraz na mluvené slovo či vnímání dětství nejen jako šťastného období, ale i jako období závislosti na dospělých. Čenné je, že autorka zpracovává i internetové zdroje, jako jsou webové stránky autorů či stránky přinášející záznamy z jejich veřejných vystoupení či rozhovorů, které poskytli médiím. V Závěru autorka

výsledky, k nimž dospěla, zobecňuje, srovnává a ukazuje, které metafikční techniky jsou pro jednotlivé texty charakteristické.

Bakalářská práce je psána čtivou češtinou, jazykové či stylistické neobratnosti se vyskytují zřídka, patří k nim například angličtinou ovlivněné užití předložky na v následující větě z Úvodu „. . . protože nabízí novou perspektivu na čtení literárních děl . . .“ (s. 7) nebo nesprávné adjektivum satiristický (kapitola 3.4.1) a rovněž nesprávný tvar přičestí satirován (kapitola 3.4.3.1). V německy psaném Resumé autorka ukázala přes občasnou nejistotu v lexikální oblasti (viz nepříliš vhodné užití sloves anwenden či anstacheln) dobrou znalost němčiny.

Bakalářská práce Marie Šmídové je zajímavý příspěvek k výzkumu německy psané literatury pro děti a mládež, autorka prokázala v předkládané bakalářské práci schopnost pracovat s primární i sekundární literaturou, orientovat se v problematice metafikce vyznačující se značnou názorovou pluralitou a přesahující úzké hranice literární teorie i analyzovat literární texty a srozumitelně a přehledně formulovat výsledky své analýzy. Závěrem bych autorce ráda položila tyto otázky: Lze najít některé prvky metafikce i v dílech německy psané literatury 20. či 19. století, která nepatří do žánru fantasy? Je užívání anagramů omezeno pouze na fantasy literaturu nebo je můžeme najít i v jiných literárních žánrech a proč se domníváte, že české koncovky při překladu z němčiny do češtiny anagramy zkreslují? V čem tkví vztah mezi zcizovacím efektem a metafikcí? Které z Vámi analyzovaných děl pokládáte za nejvhodnější pro využití ve výuce němčiny?

Hodnocení: Bakalářskou práci Marie Šmídové doporučuji k obhajobě.

V Říčanech u Prahy 27. srpna 2017